

אופוס 57

בכ"א קא פרוצדור וחלוקה
Loss of Sanctity of
מסא / מוכה - עסקה
ע"ש 5725 (2)

270

יבועא מינה ר' יוס בן שאול
גדכי כלים ששימש בהן בבית חניו מזה
שישתמש בהן בבית המקדש וקא מיבעיא
ליה אליבא דמלך בית חניו לאו בית עבודה
טובים דא הנין *סנהדרין ששימש בבית
וחניו לא ישימש במקדש שבירושלים ואינו
צריך לומר לדבר אחר כדגים הוא דקפידו
רבנן משום *רבני דעתה גיהו אבל כהללא א
ולמא לא שגא אל *אסורים הן *וסקרא דיה
בידיו ושבתהו איתכיה *כל הבלים אשר
הניח המלך אהו במלכותו במעלו רבנן
הקדשני סאי לאו רבנן דאמבלינהו דקדשנו
דאקדישנהו איל ברוך אתה לשמים
(6) שהודחת לאבדותי *רבנן שגנוסוהקדשנו
אשרקדשו אדמים וחדוים למא מסיע ליה
*מודחת צפנית בה גנוו בית השמימי אמ
אבני המזבח ששקצו אנשי יון ואמר רב
ששה שקצו לעבודה טובים *אמר רב
פפא דהם קרא *אשכח חדש דכתיב *ובאו
בה פריצים ודללוה אמרי היכי נעביד
*ניתבריהו *אבנים שלמות אמר ר'בנא
גמרינהו *לא תניף עליהם ברזל אמר ר'בנא
ואמאי ליחבריהו ולישקלינהו לנשידה מי
לא *אמר רב אישיעי בקשו לגנוו כל כסף
חוב שבעולם משום כמפא דהבא של
יודשלים והינן בה יודשלים הייא חובא
למא אלא אמר אבי בקשו לגנוו הינא דהיינא מדינא שיפא מפני
עה של יודשלים עד שגנואו לה מקרא מן התורה שהיא מותר ובאו בה
ימים *וחללוה דהם לא אשרמשו בהו לנבחה דבא כיה דאשריהו
בה לא אורה ארעא לאשרמשו בהו דהיומא : כ"ר

(1)
נד
סר
: >

המקדש לפניו
שישם הרבם לטבח סאו במקדש
סבורה קא תביב במתי מוחס (ס"א)
מ"ו) ואמר רב פפא שיקטי לפבורם
טובים - אלמא חרצ להדיחם לא
מיסכרי דלון דהם לומר דבר שאיט
של גורם כה רבנן לבי גוסה ואמר
ללוח בני דשה מינה ובניית חניו נתי
אמר דלוח בית עבודה טובים ולא
מיסכרי כלים דידיה מדארייחא גור
כה רבנן : פפא קרל לפבורם ודרות
ומדארייחא אסרי אפי להדיחם :
דכתיב וכל בני פריזים ואללוס

pe (2)

מקון שגנוסו טובי טובים להכל ילוח לכו דעסק לעולין קייטו סאקפול וכוו לכו דידכו ובכאמפנו כהן לעבודת טובים טאכר
לפרייך דכס חמנומי כאלהס היי גמדי : מיסכרינו . פל די טובד טובים די לנכלל : לפכיס פליפוס . עולין כסה פנימוס וליפול
כפנימוס סכין סאמגר כה לפרן פסלת כהן כדלמריק כהל שחמין (פולין יי) : גמרינו . ללוח עבירמן להשוח פנימוס לא ספיק עליהם
כדל כסין ועמרו ונמוס : גמרינו . מי לנכלל מעבודת טובים : גמרינו ונאקלינו לנפשינו . סכרי עולין סן וקאקאכרם וכוו כה פריזים

דרומית, היא היתה לשפת קלאי קרפון; דרומית
מזרחית - היא היתה לשפת עושי לקם הפנים;
מזרחית צפונית - בה גנוו בני השמונאי את אבני
המזבח, ששקצום מלכי יון; צפונית מערבית - בה
יורדים לבית השבילה.

משה ר
וארבע לשכות היו בבית המוקד, קייטונות פתוחות
לסקליו, שמים בקדש, ושמים בחל, וראשי פסקסין
מדילין בין קדש לחל. ומה היו משמשות? מערבית

(3) ע"א 1034

המאד הגדול

1 [הן עב רב] כי קי מיבעיא ליה אליבא דמלך בית חניו לאו בית עבודה טובים הוא הנין חמנומי
ששימש וכו' או ולמא ליכ פירוש דמלך דהחורן נטה פשיט לנבחה אל אמרין מקרא דיה
כדיט וטובתו וכו' עי דקייטו שיקייטו אדמים וחדוים דהחורן פירוש חללי' שום פתחים סן וחדוים
דאין ארם ארם רבי ששית של ארית קמי' ודלח לבלים רבית חניו ולא שגו רבין דהחפזי כה
פירוש דרן מרס לנבחה ולא עדי דהי שריא דר' כביסרה דסבורה דלקמן כיהו פירקא דחפזי
עשה כה מעשה אסרה סגן מבלים דאיש ונחה לו דרס מ"ל אפיל עשה כה מעשה לו אסרה
לדרוש אבל לנבחה מרסיה למה מרסיה ליה וכו' עי אמר רב אשי שקצו לעבודה טובים פירוש
אמר הוא אן ארם ארם רבי ששית של דמלך דחפזי טובים מירסאל קי רבתי וישכ פטו
אין אבל מנחה לו רבתי לו דהנין וחסלה ופולו וכו' מרס לנבחה אמר רב פפא דהם קרא
דחפזי דהנין דמקס לוד לעולין על ידי ישראל וכוו כה שמי טובים פרי ישראל דרבי וכוו כה

(4) כ"ר נ"ה
סר
pe

פריזים חללוה וכו' והמה אם איתא ולא פשיט ליחבריהו שמי טובים וליבטל יסדות וירוח
ליחפזי אבנים שלימות אמר ר'בנא וכו' הי קשרא לך מור שגא אבני מכת דמקס לוד לעולין ע"י
פריזי ישראל ובלים דההו לא נפק לעולין על ידי ישראל רבני מעילה ניטול' כלי שרת שמי כי דהיה
דחנן אן מוקל ארם מוקל בסקריים אלא *במה וכו' שרת וכו' כיהו דיה שרת כהו של ארם
או חבדי ושהו או חבדי ושהו כהן פטול וכו' אבל שמי הקייטו כהן אבני מכת ונבחה חובה על
ידישלים יסולין וכו' למה לעולין על ידי ישראל רבני מעילה דנטו כדמיינן כעמלה חלל מול
חבדי וכוו ומה נפק לוד לעולין אבל ע"י שמי טובים רלו בני מעילה נטרו לא נשחט וכו'
דשמיטת ליה ליה פפא לשיי ודחדי דהם קרא ששכח דהנין פל די פריזי ישראל ימו לעולין ורביה וכוו ליה פריזים וחסלה, כן קבלו פירוש: מרסנוו לו :

מלחמה ה

1 כתיב וכו' מלחמה ה...
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

(5) מלחמה ה
pe

(1)

נהנו כהם פריצי ישראל שהם בני מעילה וכאו גוים ואנסום מידם ושקצום לעבודה זרה אם כלי שרת הם לא נאסרו מן הרין. מפני שאף כמה שנהגו בהם פריצי ישראל אע"פ שנתחייבו בו מעילה לא יצאו לחולין ועדין יש מעילה לנהגה בהם. כמו שאסרו אין ספק אחר ספק בקדשים אלא בהמה וכלי שרת בלבד כיצד שחה בכום של זהב של כלי שרת אע"פ שנתחייב קרבן מעילה בכך לא יצא כום זה לחולין אלא בא חברו ושחה בא חברו ושחה כלן סעלו. ונמצא שקרין של גבוה הם ולא זכו בהם גוים. הא כשאר דברים הקדושים כגון אבני מזבח וכסף וזהב וכיוצא בהם סכיון שנהגו בהם פריצי ישראל ונתחייבו קרבן מעילה יצאו לחולין. וכמו שאסרו חסיד בחלמוד כיון דספק נפקי להו לחולין, ומכיון שיצאו לחולין הרי הם של ישראל וכשאנסום גוים מידם ושקצום לעבודה זרה נאסרו מן הרין שגוי ישראל קונה. וסכל סקום על ידי גוי עצמו לא יצאו לחולין שאין הגוי בן מעילה. ודברים אלו כלם נמשכים לדעת האוסר שאין אדם אוסר את של חברו אף במעשה. ואע"פ שיש לנו דעה אחרת בזה כמו שיתבאר מכל סקום יש סקום ללמוד מדברים אלו בשלא עשה מעשה אלא שהשתחוה וכיוצא בו שברוך זה סכל סקום של גוי הם.

(6) א"ת 171
re

לע"ד נראה שזהו שיטת הרמב"ם בהלכותיו, שהשמיט לגמרי דין ובאו פריצים וחיללה המבואר להדיא נשים (ובתשובותיו הזכיר דבר זה) וצ"ע היאך השמיט האי דינא, רק נראה דס"ל כר"ה שלחולין יוצא מדין מעילה בעלמא, ומיירי רק בקדושת דמים ועל ידי ישראל, שבוה מעלין ושפיר יוצא לחולין. ויסודו פשוט מדין מעילה בעלמא, ושפיר לא הזכירו הרמב"ם שהביא דיני מעילה וסני בכך, וברשות העכרים כשמסקצו שאינו ראוי לעבוד בו אין צורך להשמיט לו, שהעכרים כשהוא ברשותו לא יתן לנו לעבוד בו להשם, ועיקר חידוש הקרא להרמב"ם רק רמו שיצא לעבוד בו לה, ועיקר חידוש הקרא להרמב"ם רק רמו שיצא לחולין, ולא מתקדש בבא ליד ישראל, ולרמב"ם אין צורך להביאו בהלכותיו שכבר יצא לחולין וכמ"ש, משא"כ לרמב"ן שבביאת פריצים הלכה מחודשת שבקדושה הגוף ובעכרים יוצא לחולין, והוה ליה להרמב"ם לאשמעינן, וע"כ נראה ששיטתו כר"ה וא"ש.

(7) SIN
100-1

(8) כ"ת 102
re

ונוב-שם: לימא מסייע ליה וכו', עד אמר רב ששה שקצום לע"ז, פי' ואמאי זהא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ואע"ג דגוי מישראל קני, סם דכתיב וישב ממנו שבי, אבל מגבוה לא, דכתיב ליבי הארץ ומלואה. אמר אברם: זה הקושיא וחירוזה אינם, כי אין כאן חזקה דגוים בשל-ישראל כלל, שהרי לא נתכווננו לזכות בהן, לא למכרו ולא לבנות מהם-בתים ועליות, ולא נתכווננו אלא לשקצום לע"ז וליטמא אותן לגילוליהם, כעין המשחחזה לבהמה חבירו ועשה בה מעשה, שאסרה; אע"פ שלא קנאה; ומה שאמר: על ידי ישראל נתחללו, זה לא היה מעולם, ומנא ליה הא? אלא התורה נתנה להם כח לגוים לחלל קדושתם, כאילו הם בני מעילה, אבל לישראל לא נתן כח לחלל בהמה וכלי-שרת, כדאיחא במעילה, ומשום הכי כלי-אחז לא ס היה להם חקנה, לא לגבוה ולא להדיוס.

הכלים
א"י מעכבין

ובדאי הכלים הללו אין מעכבין, שאם אין מנורה או שולחן מ"מ מקריבין קרבנות דלא שמענו שהכלים הללו יעכבו, אך באמת יש להרבה דיני מנזה שאין מעכבין, א"כ אפשר שהם מדיני מנזה זו ומ"מ אין מעכבין. אך הסברא טמנת דהכלים הללו לאו מדיני מנזה עשיית מקדש הם, רק כמו שכתבנו דמנורה היא ממנזה הדלקה, ושולחן מלחם הפנים, וכיור מרחיט ידים ורגלים, ומזבח הזהב ממנזה עשה של קטורת, וכמדומה לי שכבר הספור זה הרמב"ן ז"ל בספר המנחות [עשה ל"ג], ואינו פסח די וכעמ"י. והנה כלים הללו אין מעכבין בעטרה, וכן מטאר בתורה [שמות כ"ה, י"ג] עשיית ארון צמוך כלי המקדש, ואינו מעכב, דכתיב שני לא היה הארון כדוע, ומטאר כאן בר"מ פ"ד ה"א, וכן כל הכלים הללו אין מעכבין למנזה זו. ואפשר דמזבח החיטון שהוא עיקר, דכל הקרבנות מקריבים עליו, א"כ בלא זה אינו קרוי בית המקדש כי עיקר המקדש להקריב קרבנות, אבל המנורה או מזבח הפנימי או כדומה, דכל אחד מהכלים הללו יש להם עטרה מיוחדת, אפשר שאין מעכב בלא העטרה זו, ועל כן אינו מעכב המנזה, כן נראה.

ב נכוח כ"ת מסתיר שולחן וכו' לי פקדו:
חשבת ויראב"ד
למה פ"ק מסתיר וכו'. פ"ק אלוה מיהו למה מנה אברם
מלח:

(9) יחזקאל 27
א"ת 171

(10)
א"ת 171

קריאה (12)
אין קריאה
2:1

ב) עירי' כבוד קמים סמוכי יומא סגל חס דסא
חוק כסוגי דדיחי דגלס ומדס גרע מדיחי
מפיקרס ומכור לימא סס דסטיול בקדסס כול לסי
גדל פעלס בקדסס ומציע פל סקדסס יומר ספירוס
ומעלס חיי לדרבס כרי ספירוס כול יומר ספירי לו ספסלס
פעלס ומיכ לדרבס ספירוס חס ופעל זו כיומר ומי
כל סכנר ברסל גלחיס זמן וכנר קינל פעלס ומסוינח
פעלס כרליווח לברבס וחלחי ספסל חיי ספירוס פעל
זו כיומר ומדחיס גס פל לחרי זמן ספסלס ספירוס
מקליכ בדיחי מפיקרס פעל כי רלוי פדיון כסוס זמן
ולס כי לו פעלס מפסלס פיר לן ספירוס ספירי לו כל

ק חלון מפסלס פן ספירוס כל קר לזיומס גס פל
לחרי זמן ספסלס ספירוס וינר ד חניט לפסן דחי
לנר ליל כלל סוכרסס חיי יו

אין קריאה (11)
אין קריאה

שם קרס חסכס דחוס דכמי וכול כס פיריס חללוס, לין
פי ש"ס פסנין פ"ג סי' י' וסס פון כספסל דכריו פס
קרי פסלן לביכ"ג סכילו זו פכ"ס כ' וספסל קדוסס יו
דלורבס כיל ספסלס דכס"ק כוליל ונכס קדוסס פס זסר
כקל כול מפסלל פי לקס פונ כלל ו' חוס כ' ומס"ס כסכנין
סוד וסס י' פי סלבו ספסל לומר סלמסי סכנכו פכ"ס לטסו
לל סופסלס קדוסס כפי כנסוס מדכמי וסספסי חל סקדססס
קדוססן חף כססן שומסס כ' וקרל דכולו כס פיריס וסיללוס
דפסמט חוס כסן פכ"ס נוס"כ י"ס' כסקדסס רלשון וסלכני
סוכס פסני ספסלס קרלס יסרלל כוס סגלס פוכרי רש"י דל סס
והיס' ענין לכנר כנסוס כ' פכ"ל דנריו ל"ס מפסס פכ"ס
דקר דקדוססן חף כססן שומסן סוכר כסגילס חכ"כ סוכר
לל חוככוס זו פכ"ס ולי מפסס ל' דסרנ פ"י פכ"ס פס
ככלל פ"ס סל חף ספסלס סס כסקדסס פיסססי [אלל דלסי'
פיר' גס כ"כ"ג כוליל וקריו גלכ סקדסס פססן] וליכ פיקסי
ומס כלסלכר כ' פכ"ס וגס פ"ס דפסס פכ"ס' כול דפססס
פילס לחלון כוליל וספסלס יסרלל כ"כ ל"ס דכ"י כ' רק
דלחי ספסלס חלון פ"י וכול כס פיריס סס סל סס
סלליו וסיללו סס ספסלס חלל לל כ' כלל ספסלס יסרלל
והספסל סס סללל חל"ג:

אין קריאה (13)
אין קריאה

דברים חסר בבית שני, סוף פרק קמא דיומא,
אם כן לא היו הקדושה ברום המעלה עד כי
תפקע מהשממון והחורבן. לכן עדיין הן
בקדושתן קיימין, והנה כלויה שנבעלה בעילת
זנות דלא נפקע קדושת לוייה. וזה שאמר
"עד יעבור עמך ה'" — זו ביאה ראשונה
(סוטה לו, א), פירוש דפעם ראשון שעל ידי
ה' גילוי שכינה והארון. "עד יעבור עם זו
קניית" — זו ביאה שניה (שם שם), שהיתה
בלא ארון ובלא גילוי שכינה ומשום זה לא
זכר בה ה"ה. ולכן "תביאמו ותטעמו בהר
בחלתך" — שיהיו כנסוע לעולם, ומה יהיה
קדושתו? "מכון לשבתך פעלת ה'". למה
יהיה מוכן? "למקדש ה' כוננו ידך" — זהו
מקדש שלישי אשר ירד בגוי ומשוכלל מן
השמים, כמו שכתב רש"י סוכה דף מא, א,
ולכן בבית שני, כיון דאינו רק בגדר "מכון
לשכינת ה'", הנה כמו גליוני ספר תורה,
וכמו קדושת לויים שהם רק "נתונים
לכוהנים", ולכן לא פקע קדושה מהם ויהיו
בטועים לעולם, וקדושה שניה קידשה לעתיד
לבא, "ודוק היטב."

פז, מן קד יעבור עמך ה' וכו'.
יבואר על פי מה שנראה לי טעם דהא דקדושה
ראשונה לא קידשה לעתיד לבא (חגיגה ג,
ב מגילה י, א) וקדושה שניה קידשה לעתיד
לבא, משום דאמרו בפרק יש בכור (בכורות)
דף מו, א: לוייה שנבעלת בעילת זנות נהנין
קולה מן המעשר ואוכלת, וכנהנת כיון דאיבעלה
הוה לה כזרה (עכ"ל הגמרא), ואפילו קדושת
לוייה פקע ממנה. ועיין שם בתוספות. והוא
כמו דאמרו בפרק אלמנה לכהן גדול (יבמות)
סח, ב: והיא הנונת כהנת דקדיש גופה
פסיל לת, הא דלא קדיש גופה לא פסיל לה.
וכן אמרו כיוצא בזה בפרק כל כתבי (שבת
קסו, א): מקום הכתב לא קא מיבעי לי
דכי קדוש אגב כתב הוא דקדוש, אולא כתב
אולא קדושתה שלמעלה ושלמטה וכו' —
דמתחילה לשם חלק קדוש, והשתא כשנמחק
כתב גמי חלק, רש"י. ולכן אמרו: (דברים
בג, טו) "כי ה' (אלקים) מתהלך בקרב מחניך"
— זו מתנה הארון (סוטה מב, א), ונמצא
דכיבוש ארץ ישראל היה על ידי הארון. כן
בית המקדש היה על ידי גילוי שכינה. לכן
כי חטאו ישראל פקע קדושתם לגמרי והיו
כאילו לא נכבשו. אבל בית שני שלא היה
כיבוש על ידי ארון, שלא היה ארון, ובבית
המקדש לא היה שכינה, כמו שאמרו, חמשה

והנה כסוגי דכליס ספסלס כניס חיו סכסלחי לפיל
כנס הרזיס כספסל סלחי דדוקא פי פירי יסרלל
פיק לחלון דכני מפילס כיסו דדוקא חכ"י סוכס חללוס דלחו
לל נפיק לחלון דכ"י סרס סלחי ד"ס כסן חסל חלר מוסל ישי"ס כולרן
כ"י וספסל ספסל סלר סלל דלחור כנדרים דף ס"ב וסס
כלסלר ספסלס ככלי קדסס ספסלס כלי חל סלמלר וכול כס
פיריס חללוס כין ספרטוס כסס חולי כרי דכ"י קדסס דכתיב
ולחלחי ד"ל כיסס חיו קדסן וכדלכר כסגילס י"ל חפיק חלחי
דני מקדסל וליסחחיס כס. — ונרלס לרסחי כוס דלחור כפ"ק
דשי"ג דף י"ג דחפיל חוס ככסל חוס דלכ"ג דלל חוי להקרנכס
ללסר כפ"ס חוי דלכ"ס לל חוי לרסחי חוי ללספיק סכ"ל
דלל לרסחי חוי ולי לנפס"ס חוי. כן סכ"ל ככלי סרס חלסחי לל
מחלל"ס פ"י פיריס כספסל סכ"ס חקדסס קייס דכ"ס סכ"ס
כני חלו דככליס רלחיס להסחחיס כן לנכ"ס לל ספיק לחלון
לכל כס"ס כלסלר כלל חיו חלר ספסלס וכנר ספסל כס"ד
ולכסח חלחי כסלס קדוסס רלספס דלכ"ס חוי. לל כן כלי
פיוס חלו חפ"ג דכ"י פיריס לל כסס חל וכן כניס מלחחי
דסיס כניס חקדסס קייס חוי יכונן להסחחיס כן וכן סחוסל
כן גס כן דחוי רלחין להכניס חסס כלי סרס להסחחיס כן
לכן לל ספ"י כס"ל וכול פיריס חללוס וס כסן חלסן כסכונ
חל לל קדסס לפסיד לטל וסלכר דחי כחוס חוסרין חף ספ"י
ק חחי ספ"י דלל ספ"י ללכר דכ"י סרס חוי רלחין להסחחיס
כן לנכ"ס ככס"ס דחי כנור מפלן כקדסס ולי חורדין וכין
דחי חלחי דני חקדסל חלרין להסחחיס כן ככס"ס יי"ד ולי

(14)
אין קריאה
אין קריאה

מצות יישוב הארץ בזמן הזה

ב, כפתור ופרח (פרק עשירי) מאריך להוכיח שקדושת הארץ ומעלותיה אינם מפני שנתקדשה בימי ישע או עזרא לחוד, רק מהבטחה לאברהם אבינו הארץ נבחרת במעלותיה המיוחדות, ולכן בביטול קדושה ראשונה לפני שעזרא קידש, לא אמרינן שהאבות היו קבורים או

בחזק לארץ, וכן רחל אמנו ויוסף הצדיק ועוד, רק הארץ היא המעלה מפני שהקב"ה קידשה בהבטחתו וכמ"ש, וקדושת ישע ועזרא לתרומות ומעשרות ושביעית, אבל עיקר מעלת הארץ לכ"ע לצנת, שלכ"ע פונים אנו מכל קצו העולם עינינו בשעה שמתפללין אל תארץ הנבחרת,

וכן מעלה מיוחדת לפירות הארץ דאמרינן על הארץ ועל פירותיה, ואף דגימא שצריך כיבוש, היינו מפני דאז חל הקדושה בהבטחה וא"ש.

ועל פי זה נלע"ד ליישב הא דשייך קדושה בארץ ישראל בזמן הזה, וקשה גימא מאחר שגויים כיבשו הארץ ונמצא תחת ידם נפקע הקדושה וכמבואר בע"ז (ג"ב:): באבני המזבח שהקדושה פקעה ביד עכ"ם דכתיב ובאו פריצים וחיללוהו ע"ש, ובשורת הרמ"ע מפאנו (כ"ה) מקשה למה חייבין על ביאת מקדש בטומאה בזמן הזה גימא מאחר שבאו שם פריצים חיללוהו, ומתוך שמתובר לא נפקע לחולין, אבל ברמב"ן וריטב"א במכות יט: מפורש שקדושת הבית בטלה מאחר שבאו פריצים חיללוהו, ועיין מ"י בשו"ת החתם סופר (י"ד רל"ג) שמפרש בשיטת הראב"ד שפי' דבית הבחירה שאין אסור כרת בזמן הזה אם נכנסו למקדש בטומאה, והיינו טעמא שבאו פריצים חיללוהו ע"ש, ותיקשי דגימא בעיקר קדושת הארץ בזמן הזה דמאחר שעכ"ם נכנסו חיללו הקדושה ואין במקום עוד קדושה כלל.

ולפי מה שביארנו נחא, שמעלת ארץ ישראל גופא וסגולתה אינה על ידי הכיבוש דוקא או הקדושה בפה, או אפילו בעבודה וחינוך כמו בקדושת המקדש, רק הבורא ית"ש הוא שבחר וקידש ארץ ישראל, ובחר המקום לו בכריתות ברית לאברהם אבינו, וכשכבשנו ונעשה שלנו הוא דחל האי קדושה, ולכן לא נפקע לעולם, ורק במקדש או ירושלים שהקדושה במעשה האדם בשתי תודות או בחינוך בעבודה נפקעה בביאת עכ"ם, אבל הארץ שנתקדשה מעצמה על ידי הבורא ית"ש, והאי מעלה לא פקעה ממנה לעולם אף אי תנאי התנה שיחול רק בבטחם ארצה.